

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Ігорю Дунаєву,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента, професора спеціальної кафедри № 1 Центру захисту національної державності Навчально-наукового інституту державної безпеки Національної академії Служби безпеки України **Гончаренко Ганни Анатоліївни** на дисертаційну роботу Кащенко Дмитра Валерійовича «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

1) Обґрунтування вибору теми дослідження.

Сучасна ситуація в Україні, що формується під впливом тривалої війни та гострих викликів, вимагає радикальних підходів до вирішення проблеми скорочення економічно активного населення. Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. торкається складної і важко формалізованої задачі сучасного державотворення – розбудови ефективної системи публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Актуальність обраної теми обумовлена безпрецедентними викликами, з якими зіткнулася Україна протягом останнього десятиліття: пандемія COVID-19, військова агресія, техногенні та природні катастрофи. Ці обставини створили сукупність умов, за яких традиційні механізми публічного управління виявляють свою обмеженість і неспроможність ефективно реагувати на динамічні зміни безпекового середовища.

Гостроту проблематики підсилює той факт, що надзвичайні ситуації в Україні відбуваються на тлі комплексної трансформації системи публічного управління, що включає процеси децентралізації, реформування державної служби, впровадження електронного урядування. Крім того, обмеженість ресурсного потенціалу держави в умовах війни та структурні диспропорції розвитку регіонів актуалізують потребу у формуванні якісно нових підходів до забезпечення національної безпеки, соціальної стабільності та захисту критичної інфраструктури. Зокрема, потребує суттєвого перегляду парадигма реагування на кризові явища – від реактивного реагування до проактивного управління ризиками.

Особливої актуальності дослідженню надає необхідність наукового осмислення зарубіжного досвіду та його адаптації до українських реалій з урахуванням євроінтеграційних процесів. Аналіз функціонування Координаційного центру реагування на надзвичайні ситуації ЄС, механізму цивільного захисту ЄС, а також національних систем країн-членів ЄС становить значний науковий і практичний інтерес у контексті гармонізації українського законодавства з європейськими нормами та стандартами. Таким чином, дослідження публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій набуває стратегічного значення не лише для забезпечення безпеки громадян, але й для зміцнення інституційної спроможності держави загалом.

2) Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження Кашенка Д.В. реалізовано як складова комплексного наукового проекту «Публічне управління в умовах глобалізації» (№ 0116U007246), що виконувався кафедрою права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. В межах зазначеного проекту здобувач розробив теоретико-методологічні

підходи до організації публічного управління в екстремальних умовах та методику оцінювання його ефективності. Внесок автора у загальну тематику дослідження полягає у виявленні взаємозв'язків між інституційною архітектурою системи цивільного захисту та її адаптивністю до динамічних змін безпекового середовища. Матеріали дисертаційного дослідження використано при підготовці колективної монографії «Трансформація публічного управління в умовах глобальних викликів», що свідчить про їх вагомість та наукову значущість.

3) Характеристика основних положень роботи.

Дисертація Кащенко Д.В. становить собою оригінальну наукову розвідку, присвячену актуальній проблематиці організації ефективного публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій різного характеру. Архітектоніка роботи відображає логіку наукового пошуку: від теоретичного осмислення феномену кризового управління до емпіричного аналізу його функціонування та розробки інноваційних механізмів удосконалення. Особливістю дослідження є його міждисциплінарний характер, що проявляється у синтезі методологічних підходів теорії публічного управління, національної безпеки та соціальної психології, що дозволило автору сформувати цілісне бачення досліджуваної проблематики.

Перший розділ презентує авторську концепцію публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій як специфічного режиму функціонування системи, що характеризується високим рівнем невизначеності, дефіцитом часу для прийняття рішень та необхідністю інтенсивної міжвідомчої взаємодії. Заслуговує на увагу запропонована здобувачем класифікація надзвичайних ситуацій за рівнем прогнозованості, що дозволяє диференціювати управлінські підходи залежно від типу кризи – від стандартизованих процедур реагування на передбачувані події

до адаптивних механізмів управління в умовах «чорних лебедів». Вагомим елементом теоретичної частини дослідження є обґрунтування синергетичного підходу до розуміння кризи як точки біфуркації, що відкриває можливості для якісної трансформації системи публічного управління.

Другий розділ містить результати комплексного аналізу сучасного стану публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Новаторським є застосування авторської методики оцінювання ефективності, яка враховує не лише традиційні показники (час реагування, кількість врятованих, обсяг збитків), але й якісні параметри управлінського процесу – від адаптивності прийнятих рішень до психологічної готовності персоналу діяти в стресових умовах. Детальний аналіз нормативно-правового забезпечення виявив не лише формальні суперечності та прогалини, але й більш фундаментальні проблеми – відсутність системного підходу до регулювання, невідповідність окремих норм сучасним безпековим викликам, недостатню інтеграцію з європейськими стандартами безпеки.

Значну додану вартість дослідженню надає проведений у другому розділі компаративний аналіз зарубіжних систем публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Автор не обмежується описом організаційних структур, а виявляє фундаментальні відмінності між моделями – від централізованого підходу США до децентралізованої системи Японії та мережевої моделі ЄС. Особливу увагу приділено виявленню чинників ефективності кожної моделі та можливостей адаптації кращих практик в українських реаліях з урахуванням ресурсних обмежень та інституційної специфіки.

У третьому розділі представлено розроблену автором інтегративну модель удосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Її унікальність полягає у збалансованому поєднанні стратегічних (розробка державної стратегії, інтеграція в систему національної безпеки),

технологічних (впровадження інноваційних інструментів моніторингу та прогнозування) та організаційних (модернізація інституційної структури, вдосконалення механізмів координації) компонентів. Особливу практичну цінність має запропонований механізм впровадження ризик-орієнтованого підходу, який передбачає не лише формалізовані процедури ідентифікації та оцінки ризиків, але й зміну управлінської культури – від реактивного реагування до активного управління.

Заслужують на увагу розроблені автором стратегії розвитку державно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту. На відміну від традиційних підходів, які фокусуються переважно на матеріально-технічному забезпеченні, здобувач пропонує інноваційні напрями співпраці – від спільних науково-дослідних проєктів до інтеграції приватних систем безпеки у загальнодержавну систему моніторингу та раннього попередження. Такий підхід не лише розширює ресурсну базу системи цивільного захисту, але й сприяє формуванню культури безпеки у суспільстві.

Практична значущість дослідження підтверджується можливістю безпосереднього застосування його результатів у діяльності органів публічної влади різних рівнів. Запропоновані автором методичні рекомендації щодо впровадження ризик-орієнтованого підходу та інноваційних технологій можуть бути використані органами Національної поліції України і ДСНС України при покращенні своєї діяльності.

4) Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації.

Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. вирішує важливе науково-практичне завдання теоретичного обґрунтування та розробки інноваційних механізмів публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, що є надзвичайно актуальним для України в контексті безпрецедентних

викликів, з якими стикається держава. Основною метою дослідження було створення комплексної моделі, яка б дозволила підвищити ефективність функціонування системи публічного управління в екстремальних умовах, забезпечуючи національну безпеку та соціальну стабільність. Автор сформував комплекс оригінальних наукових результатів, що мають теоретичну новизну та практичне значення.

Першим ключовим результатом (категорія новизни «уперше») є розробка інтегративної моделі вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, яка пропонує системне поєднання стратегічних напрямів та практичних заходів. На відміну від існуючих підходів, які фокусуються на окремих аспектах цивільного захисту, авторська модель забезпечує цілісний підхід до формування стійкої та адаптивної системи реагування з урахуванням сучасних безпекових викликів, зокрема в умовах військової агресії. Інтегративний характер моделі проявляється у гармонійному поєднанні інституційних, технологічних, ресурсних, нормативно-правових та кадрових аспектів модернізації.

Другим вагомим результатом (категорія новизни «удосконалено») є розробка багатовимірної системи критеріїв оцінки ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Автор пропонує структурувати оцінювання за етапами антикризового циклу (прогнозування та попередження ризиків, безпосереднє реагування, ліквідація наслідків та відновлення), забезпечуючи збалансоване врахування як кількісних показників (час реагування, обсяг ресурсів, масштаб збитків), так і якісних характеристик (якість рішень, рівень координації, адаптивність). Такий підхід дозволяє більш об'єктивно оцінювати результативність управлінських дій у кризових умовах.

Третім важливим здобутком (категорія новизни «удосконалено») є розробка концептуальних підходів до впровадження ризик-орієнтованого управління в системі публічного управління в умовах надзвичайних

ситуацій. Автор пропонує комплексний механізм, який включає систематичну ідентифікацію, аналіз та оцінку ризиків, розвиток системи раннього попередження, формування культури безпеки, трансформацію організаційної структури та розвиток відповідних компетентностей персоналу. Це дозволяє перейти від реактивного до активного управління, суттєво підвищуючи здатність системи запобігати кризовим явищам.

Четвертим результатом (категорія новизни «дістало подальшого розвитку») є поглиблення концептуального розуміння сутності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій як специфічного типу управлінської діяльності. Автор визначає його відмінні риси: функціонування в ситуації високої невизначеності та суспільної небезпеки, необхідність ухвалення критичних рішень в умовах дефіциту часу та ресурсів, підвищена міжвідомча взаємодія та координація, використання специфічних форм і методів управлінського впливу. Це створює теоретичне підґрунтя для подальших досліджень у цій сфері.

П'ятим вагомим здобутком (категорія новизни «дістало подальшого розвитку») є обґрунтування механізмів адаптації зарубіжного досвіду публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій до українських реалій. Автор пропонує концепцію адаптації кращих практик з урахуванням національних особливостей, зокрема через розбудову ефективної системи міжвідомчої координації, розвиток державно-приватного партнерства, впровадження інноваційних технологій управління ризиками та вдосконалення системи підготовки кадрів.

Шостим результатом є розробка методичного підходу до інтеграції інноваційних технологій у систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Автор визначає пріоритетні напрями їх застосування (інформаційно-комунікаційні системи, системи моніторингу та раннього попередження, технології віртуальної та доповненої реальності, краудсорсингові технології) та обґрунтовує необхідні умови для їх ефективного впровадження, що сприяє підвищенню оперативності та

обґрунтованості управлінських рішень.

Ці наукові результати у комплексі створюють надійну теоретико-методологічну базу для модернізації системи публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, підвищення її ефективності та адаптивності до сучасних викликів національній безпеці України.

5) Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна.

Аналіз анотацій, основного тексту та публікацій Кащенко Д.В. свідчить про високий рівень обґрунтованості та достовірності отриманих результатів. Автор застосовує широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема системний аналіз, синтез, порівняльне дослідження, логічну дедукцію, методи моделювання, експертного оцінювання та інституційного аналізу. Інформаційною базою дослідження слугують актуальні нормативно-правові акти України, матеріали міжнародних організацій (ООН, НАТО, ЄС), аналітичні звіти державних органів та наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, що забезпечує комплексність і системність отриманих результатів.

Структура дисертації, що складається зі вступу, трьох логічно взаємопов'язаних розділів з відповідними підрозділами, висновків, списку використаних джерел, свідчить про чітку логіку дослідження та повноту висвітлення проблематики. Кожен розділ роботи містить обґрунтовані висновки, які логічно пов'язані між собою та відображають послідовне вирішення поставлених завдань. Основні наукові положення дисертації характеризуються внутрішньою узгодженістю та відповідають меті дослідження – теоретичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні.

Достовірність і новизна отриманих результатів підтверджується їх

апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях та публікацією у фахових наукових виданнях. Зокрема, ключові положення дисертації викладено у наукових публікаціях, серед яких особливо відзначаються статті «Особливість діяльності органів публічної влади у надзвичайних і кризових ситуаціях» (2023) та «Зарубіжний досвід публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій» (2024). Наукова новизна дослідження полягає у комплексному підході до аналізу публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, розробці інтегративної моделі його вдосконалення та механізмів впровадження ризик-орієнтованого підходу з урахуванням сучасних безпекових викликів, зокрема в умовах воєнного стану.

Особливо слід відзначити обґрунтованість запропонованої автором багатовимірної системи критеріїв оцінки ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, яка враховує як кількісні показники, так і якісні характеристики управлінського процесу. Автор послідовно доводить необхідність впровадження інноваційних технологій у систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, обґрунтовуючи їх роль у підвищенні оперативності та обґрунтованості управлінських рішень. Заслужовують на увагу розроблені механізми адаптації зарубіжного досвіду до українських реалій, що враховують специфіку національної системи публічного управління та поточні виклики національній безпеці.

6) Практична значущість результатів дисертаційного дослідження.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження Кащенко Д.В. полягає в можливості їх безпосереднього використання органами державної влади та місцевого самоврядування при розробці та реалізації програм і планів у сфері цивільного захисту, впровадженні

механізмів управління ризиками, вдосконаленні системи реагування на надзвичайні ситуації. Запропонована інтегративна модель вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій має практичне значення як методологічна основа для організації діяльності у сфері цивільного захисту, розробки та впровадження відповідних програм.

Особливої практичної цінності набувають розроблені автором методичні рекомендації щодо впровадження ризик-орієнтованого підходу та інноваційних технологій у систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Їх використання сприятиме підвищенню ефективності прогнозування, запобігання та реагування на надзвичайні ситуації різного характеру. Розроблені підходи вже знайшли практичне застосування в діяльності Головного управління Національної поліції України в Харківській області, про що свідчить акт про впровадження від квітня 2024 року.

Результати дисертаційного дослідження також були використані при розробці оновленого плану заходів Головного управління ДСНС України в Харківській області на 2024-2025 рр. та враховані під час складання програми підвищення стійкості критичної інфраструктури Харківської області, ініційованої Харківською обласною військовою адміністрацією. Зокрема, було впроваджено запропоновану автором ризик-орієнтовану систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій та автоматизовану систему раннього попередження з використанням технологій штучного інтелекту, що дозволило підвищити ефективність координації дій при реагуванні на надзвичайні ситуації.

Розроблені дисертантом рекомендації щодо оновлення індивідуальних профілів ризику для територій та об'єктів критичної інфраструктури, а також вдосконалення міжвідомчої взаємодії у сфері цивільного захисту були враховані при формуванні програми підвищення стійкості критичної інфраструктури Харківської області. Практична цінність дослідження підтверджується документально: актом про

впровадження розробки в діяльності органів Національної поліції України в Харківській області та довідкою про впровадження результатів дисертаційного дослідження від Головного управління ДСНС України в Харківській області.

7) Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Аналіз дисертаційної роботи Кащенко Д.В. та супутніх публікацій свідчить про повну відповідність роботи встановленим вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності, без ознак плагіату, фальсифікації чи фабрикації результатів. Робота ґрунтується на ретельному аналізі сучасних наукових джерел, офіційних документів та результатів емпіричних досліджень, що забезпечує високу достовірність і обґрунтованість отриманих висновків.

Структура дисертації відповідає традиційним вимогам до оформлення наукових досліджень і складається з анотації, змісту, вступу, трьох основних розділів з відповідними підрозділами, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 № 40 (у редакції від 12.07.2019 р.).

Стиль викладу матеріалу науковий, логічний, чіткий та доступний для розуміння. Автор професійно володіє науковим категоріальним апаратом, що забезпечує високий теоретичний рівень дослідження. Структурна організація роботи дозволяє ефективно відобразити логіку вирішення поставлених завдань та забезпечує послідовність викладу матеріалу. Дисертація має інноваційний характер, оскільки пропонує нові підходи до розв'язання важливого науково-практичного завдання – вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій.

Результати дослідження апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях та опубліковані у фахових виданнях, що відповідає вимогам щодо оприлюднення наукових результатів. Публікації автора відображають основні положення і висновки дисертації.

8) Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Тим не менш, робота не є досконалою і ідеальною: вона містить положення, які викликають професійну і наукову дискусію:

1) Розроблена автором багатовимірна система критеріїв оцінки ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій (п. 2.1) безперечно має наукову цінність, проте потребує уточнення методології збору та аналізу емпіричних даних. Дисертант пропонує комплексну систему показників, структурованих за етапами антикризового циклу, однак недостатньо деталізує інструментарій їх вимірювання, особливо щодо якісних характеристик управлінського процесу. Необхідно розробити чіткі методологічні рекомендації щодо кількісної оцінки таких параметрів як «якість прийнятих рішень», «рівень координації» та «адаптивність до умов», що дозволить забезпечити об'єктивність та порівнюваність результатів оцінювання в різних ситуаціях та на різних рівнях управління.

2) У тому ж п. 2.1 автор пропонує багатовимірну систему критеріїв оцінки, проте недостатньо уваги приділяє питанням практичного застосування цих критеріїв для проведення швидкої оперативної оцінки в умовах обмеженого часу. Доцільно було б запропонувати спрощений алгоритм експрес-оцінки, який дозволяв би оперативно визначати ефективність управлінських рішень безпосередньо під час реагування на надзвичайну ситуацію, що підвищило б практичну цінність розробленої системи критеріїв.

3) Хоча дисертація містить стислий аналіз інституційного забезпечення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій (п. 1.3), недостатньо уваги приділено питанням управління в умовах деградації критичної інфраструктури. В сучасних умовах, особливо з огляду на військову агресію проти України, актуалізується проблема забезпечення стійкості управлінських структур в умовах руйнування об'єктів критичної інфраструктури та порушення звичних каналів комунікації. Варто було б розробити моделі «стійкого управління», які передбачають наявність дублюючих систем, резервних каналів зв'язку та протоколів децентралізованого прийняття рішень в умовах порушення вертикальних комунікацій. Такий підхід підвищив би практичну цінність дослідження в контексті сучасних безпекових викликів, з якими стикається Україна.

4) У дослідженні механізмів державно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту, що розглядаються в п. 3.1, недостатньо висвітлені питання мотивації приватного сектору до участі у таких проектах. Автор аргументовано доводить необхідність залучення бізнесу до розбудови системи цивільного захисту, проте не пропонує конкретних стимулів, які б заохочували приватні компанії інвестувати у цю сферу. Доцільно розробити комплекс економічних (податкові пільги, преференції при державних закупівлях) та репутаційних стимулів для бізнесу, що сприятиме розвитку державно-приватного партнерства у сфері запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Також варто детальніше розглянути можливі моделі співфінансування проектів у сфері цивільного захисту, зокрема з використанням механізмів концесії, спільних підприємств та контрактів життєвого циклу.

Загалом, подані зауваження не лише не знижують високої оцінки роботи, але й відкривають нові перспективи для поглиблення та розширення дослідження. Завдяки цьому з'являються додаткові можливості для якіснішого опрацювання теоретичних підходів і пришвидшення запровадження інноваційних технологій у систему

державного управління.

9) Загальний висновок.

Подана наукова праця Кащенко Дмитра Валерійовича «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій» (на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування») порушує надзвичайно актуальне науково-практичне завдання і пропонує його вирішення. Дисертація демонструє наукову новизну, практичну цінність і не містить ознак порушення академічної доброчесності. Її структура та зміст повністю відповідають вимогам чинних нормативних документів МОН та Кабінету Міністрів України, що підтверджує високий рівень виконаної роботи. Її автор Кащенко Дмитро Валерійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент –
доктор юридичних наук, доцент,
професор спеціальної кафедри № 1
Центру захисту національної державності
Навчально-наукового інституту
державної безпеки Національної академії
Служби безпеки України

Ганна ГОНЧАРЕНКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 19:08:53 19.08.2025

Назва файлу з підписом: Гончаренко ГА_відгук офіційного опонента на дис. Кащенко ДВ.docx.p7s

Розмір файлу з підписом: 17.2 КБ

Назва файлу без підпису: Гончаренко ГА_відгук офіційного опонента на дис. Кащенко ДВ.docx

Розмір файлу без підпису: 32.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ГОНЧАРЕНКО ГАННА АНАТОЛІЇВНА

П.І.Б.: ГОНЧАРЕНКО ГАННА АНАТОЛІЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2840405081

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 19:05:18 19.08.2025

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000CCC6AA01EA02DC05

Тип носія особистого ключа: Незахищений

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.07.03 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Ігорю Дунаєву,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

**офіційного опонента Терещенко Діни Акрамівни, доктора наук з
державного управління, професора, професора кафедри соціології і
публічного управління, Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», на дисертаційну роботу
Кащенко Дмитра Валерійовича на тему «Публічне управління в умовах
надзвичайних ситуацій», подану на здобуття наукового ступеня доктора
філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».**

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. присвячене теоретико-методологічному обґрунтуванню та розробці інноваційних механізмів публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, що є важливим науковим завданням у контексті трансформації парадигми безпеки у ХХІ столітті. Актуальність цієї проблематики зумовлена фундаментальними змінами у природі глобальних загроз, які характеризуються зростаючою комплексністю, взаємопов'язаністю та транскордонним характером.

У науковому дискурсі відбувається переосмислення концептуальних основ управління кризовими ситуаціями — від традиційних моделей, що базуються на ієрархічній структурі та чіткому вертикальному підпорядкуванні, до мережових форм організації, які забезпечують гнучкість, адаптивність та інклюзивність. У цьому контексті особливої актуальності набуває дослідження синергетичних ефектів взаємодії різних суб'єктів антикризового управління — державних інституцій, місцевого самоврядування, громадянського суспільства та приватного сектору. Кейс України, яка одночасно зазнає впливу різноманітних загроз (військових,

техногенних, природних, соціально-політичних), становить унікальний науковий інтерес для розробки інтегративних моделей публічного управління в умовах кризи.

Теоретична актуальність дослідження посилюється необхідністю розвитку методології ризик-орієнтованого підходу в публічному управлінні. Сучасне наукове розуміння ризику як соціального конструкту, що формується в процесі комунікації між експертами, владою та суспільством, вимагає переосмислення традиційних підходів до оцінки та управління ризиками надзвичайних ситуацій. У дисертації запропоновано концептуальне розширення цієї методології через включення соціально-психологічних, комунікативних та інституційних аспектів, що відповідає актуальним тенденціям розвитку теорії публічного управління. Таким чином, дослідження Кащенко Д.В. робить суттєвий внесок у розвиток наукових засад публічного управління в умовах нестабільності та невизначеності, що має особливе значення для країн, які перебувають у процесі інституційної трансформації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження реалізовано в межах науково-дослідної роботи «Публічне управління в умовах глобалізації» (№ 0116U007246), що виконувалась кафедрою права, національної безпеки та європейської інтеграції навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. У рамках цієї роботи автор здійснив ґрунтовне дослідження специфіки публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій та розробив комплексні рекомендації щодо підвищення його ефективності з урахуванням сучасних викликів національній безпеці. Практичні напрацювання дисертанта були використані при підготовці аналітичних матеріалів та методичних рекомендацій для органів публічної влади, що підтверджує інтеграцію наукових розробок у практичну площину державного управління.

Характеристика основних положень роботи.

Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. присвячене комплексному аналізу та вдосконаленню механізмів публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, що набуває особливої актуальності для України в контексті безпрецедентних викликів останнього десятиліття. Робота має логічну та чітко структуровану побудову, що включає вступ, три основні розділи з підрозділами, загальні висновки та список використаних джерел. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено методологічну базу, окреслено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також сформульовано його наукову новизну та практичне значення. Автор спирається на широкий спектр інформаційних джерел, зокрема нормативно-правові акти України, доповіді міжнародних організацій та наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, що забезпечує комплексність та обґрунтованість отриманих результатів.

Перший розділ роботи зосереджено на теоретичних засадах публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Автор глибоко аналізує сутність та особливості цього специфічного типу управлінської діяльності, виділяючи його ключові ознаки: цільову орієнтацію на запобігання та подолання кризових явищ, функціонування в умовах високої невизначеності, адаптивність до динамічних змін безпекового середовища, інтенсивну міжвідомчу взаємодію. Значна увага приділяється методологічним підходам до дослідження проблеми, зокрема системному, синергетичному та ситуаційному, що дозволяє забезпечити комплексне розуміння об'єкта дослідження. Окремий підрозділ присвячено інституційному забезпеченню публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, де автор аналізує організаційну структуру, функції та повноваження суб'єктів управління.

Другий розділ присвячено аналізу сучасного стану публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Здобувач розробляє та застосовує багатовимірну систему критеріїв оцінки ефективності, структуровану за етапами антикризового циклу. Цей підхід дозволяє виявити як сильні сторони

єдиної державної системи цивільного захисту України, так і проблемні аспекти її функціонування. Детально проаналізовано нормативно-правові засади галузі, виявлено потреби в їх систематизації та гармонізації з міжнародними стандартами. Особливу цінність має комплексний аналіз зарубіжного досвіду, зокрема практики європейських країн, США та Японії, що дозволяє визначити перспективні напрями його адаптації до українських реалій.

Третій розділ роботи спрямовано на розробку напрямів удосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні. Автор обґрунтовує стратегічні напрями вдосконалення, розробляє інтегративну модель, що поєднує як концептуальні, так і практичні аспекти модернізації системи. Особлива увага приділяється впровадженню ризик-орієнтованого підходу, використанню інноваційних технологій, розвитку державно-приватного партнерства. Запропоновано конкретні практичні заходи з підвищення ефективності публічного управління, структуровані за такими напрямками: оптимізація нормативно-правового забезпечення, модернізація інституційної структури, вдосконалення механізмів координації, покращення ресурсного забезпечення та підвищення професійної компетентності кадрів.

Практична значущість дослідження підтверджується можливістю використання його результатів органами державної влади та місцевого самоврядування при формуванні та реалізації політики у сфері цивільного захисту. Запропонована інтегративна модель та методичні рекомендації можуть слугувати методологічною основою для організації діяльності у сфері цивільного захисту, розробки програм, проведення оцінки ризиків та планування заходів з підвищення готовності до надзвичайних ситуацій. Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях та знайшли відображення у наукових публікаціях автора, що свідчить про високий рівень їх обґрунтованості та актуальності.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. репрезентує комплексне вирішення актуальної науково-прикладної проблеми – теоретичного обґрунтування та розробки інноваційних механізмів публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Робота набуває особливої актуальності в контексті суттєвої трансформації безпекового середовища України та глобальних тенденцій до зростання частоти й масштабності кризових явищ різного характеру. Наукові результати дисертації формують цілісну теоретико-методологічну основу для модернізації системи антикризового управління з урахуванням сучасних викликів національній безпеці.

Головним науковим результатом дослідження (категорія новизни «уперше») є розробка інтегративної моделі вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлена у підрозділах 3.1 «Стратегічні напрями вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій» та 3.2 «Практичні заходи з підвищення ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». Як зазначено у висновках дисертації, ця модель забезпечує системний підхід до формування стійкої та адаптивної системи реагування на кризові ситуації з урахуванням сучасних безпекових викликів. Унікальність запропонованої моделі полягає в її багаторівневості та мультифункціональності – вона органічно поєднує стратегічні напрями (інтеграція в систему національної безпеки, впровадження ризик-орієнтованого підходу) з тактичними інструментами (модернізація інституційної структури, вдосконалення механізмів координації), що забезпечує комплексність впливу на систему публічного управління в екстремальних умовах.

Другим вагомим науковим здобутком (категорія новизни «удосконалено») є розробка багатовимірної системи критеріїв оцінки ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, детально представлена у підрозділі 2.1 «Оцінка ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні». Інноваційність

запропонованого підходу полягає в структуруванні оцінювання за етапами антикризового циклу (прогнозування та попередження ризиків, безпосереднє реагування, ліквідація наслідків та відновлення) та збалансованому врахуванню як кількісних показників (час реагування, обсяг ресурсів, масштаб збитків), так і якісних характеристик (якість рішень, рівень координації, адаптивність). У другому висновку дисертації автор аргументовано доводить, що такий підхід забезпечує більш об'єктивне та всебічне оцінювання управлінської діяльності в кризових умовах.

Третім значущим результатом (категорія новизни «удосконалено») є розробка концептуальних підходів до впровадження ризик-орієнтованого управління в системі публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлена у підрозділі 3.1 «Стратегічні напрями вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». Автор пропонує комплексний механізм, який включає систематичну ідентифікацію, аналіз та оцінку ризиків, розвиток системи раннього попередження, формування культури безпеки та трансформацію організаційної структури. У п'ятому висновку дисертації обґрунтовано, що цей підхід дозволяє перейти від реактивного до проактивного управління, забезпечуючи превентивне виявлення та мінімізацію потенційних загроз.

Четвертим результатом (категорія новизни «дістало подальшого розвитку») є концептуальне розуміння сутності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій як специфічного типу управлінської діяльності, представлене у підрозділі 1.1 «Сутність та особливості публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». У першому висновку дисертації автор чітко визначає відмінні риси цього типу управління: здійснення в ситуації високої невизначеності та суспільної небезпеки, необхідність ухвалення критичних рішень в умовах обмеженого часу та ресурсів, інтенсивна міжвідомча взаємодія, використання специфічних форм і методів управлінського впливу. Ця концептуалізація створює теоретичне підґрунтя для подальших досліджень у сфері антикризового менеджменту.

П'ятим важливим науковим внеском є обґрунтування механізмів адаптації зарубіжного досвіду публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій до українських реалій, детально проаналізоване у підрозділі 2.3 «Зарубіжний досвід публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». У четвертому висновку дисертації автор визначає пріоритетні напрями такої адаптації: розбудова ефективної системи міжвідомчої координації, розвиток державно-приватного партнерства, впровадження інноваційних технологій управління ризиками, вдосконалення системи підготовки кадрів. Цінність цього результату полягає в обґрунтуванні необхідності врахування специфіки українського інституційного середовища та ресурсних обмежень при запозиченні кращих зарубіжних практик. Результати цього дослідження представлені у науковій статті автора «Зарубіжний досвід публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій», опублікованій у фаховому виданні «Актуальні проблеми державного управління» (2024. № 2 (65). С. 370–382).

Шостим значущим здобутком є методичний підхід до інтеграції інноваційних технологій у систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлений у підрозділі 3.2 «Практичні заходи з підвищення ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». Автор визначає пріоритетні напрями застосування цих технологій (інформаційно-комунікаційні системи, системи моніторингу та раннього попередження, технології віртуальної та доповненої реальності, краудсорсингові технології) та обґрунтовує необхідні умови для їх ефективного впровадження. У п'ятому висновку дисертації наголошується, що використання інноваційних технологій має ключове значення для підвищення оперативності та обґрунтованості управлінських рішень в кризових умовах.

Сьомим важливим результатом є обґрунтування перспективних напрямів розвитку державно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту, детально представлене у підрозділах 3.1 та 3.3 «Очікувані результати

вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні». Автор визначає основні сфери такого партнерства: розвиток інфраструктури системи цивільного захисту, впровадження інноваційних технологій, розвиток людського капіталу, формування культури безпеки. У шостому висновку дисертації обґрунтовано, що державно-приватне партнерство дозволяє мобілізувати додаткові ресурси та інновації приватного сектору для вирішення суспільно значущих завдань у сфері цивільного захисту.

Вагомим практичним результатом дослідження є розробка конкретних рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлених у підрозділі 2.2 «Нормативно-правові засади публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». У третьому висновку дисертації автор визначає пріоритетні напрями оптимізації законодавства: оновлення та модернізація базових нормативних актів, систематизація та уніфікація підзаконних актів, імплементація міжнародних стандартів, розвиток правової культури населення. Практична цінність цих рекомендацій полягає в можливості їх безпосереднього використання при розробці та вдосконаленні відповідних нормативно-правових актів.

Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію та знайшли відображення в наукових публікаціях автора. Публікації здобувача досить повною мірою відображають основні положення і результати дисертаційного дослідження та свідчать про їх апробацію у науковому середовищі.

Комплексність та системність представлених наукових результатів забезпечує їх високу теоретичну та практичну цінність для модернізації публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні та підвищення його ефективності у протистоянні сучасним викликам і загрозам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. характеризується високим рівнем методологічної обґрунтованості, що досягається шляхом застосування взаємодоповнюючих наукових методів: системного аналізу, синергетичного підходу, ситуаційного аналізу, порівняльного дослідження та моделювання. Інформаційною основою дослідження є широкий масив джерел, включаючи вітчизняні нормативно-правові акти, міжнародні документи у сфері цивільного захисту, аналітичні звіти ДСНС України та наукові праці.

Достовірність наукових положень підтверджується їх успішною апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях та публікацією у фахових виданнях, зокрема в статтях «Особливість діяльності органів публічної влади у надзвичайних і кризових ситуаціях» та «Зарубіжний досвід публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». Практичне впровадження результатів у діяльність Головного управління Національної поліції та ДСНС України в Харківській області демонструє їх практичну цінність та достовірність.

Наукова новизна роботи найбільш повно відображена у розробленій автором інтегративній моделі вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, яка пропонує комплексне поєднання стратегічних напрямів та практичних заходів. Автор удосконалив багатовимірну систему критеріїв оцінки ефективності публічного управління в екстремальних умовах, структуровану за етапами антикризового циклу, та розробив механізм впровадження ризик-орієнтованого підходу, що дозволяє перейти від реактивного до активного управління. Додатковим елементом новизни є концептуальне розуміння сутності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій як специфічного типу управлінської діяльності з унікальними характеристиками та методичний підхід до інтеграції інноваційних технологій у систему публічного управління в екстремальних умовах.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження.

Практична значущість дисертаційного дослідження Кащенко Д.В. полягає у розробці конкретних механізмів та інструментів підвищення ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Інтегрована система координації дій, впроваджена в діяльність Головного управління Національної поліції України в Харківській області, забезпечила скорочення часу реагування на надзвичайні ситуації на 13-14% та підвищення рівня координації із суміжними службами на 10%.

Розроблена автором ризик-орієнтована система публічного управління та автоматизована система раннього попередження впроваджені в оперативну діяльність Головного управління ДСНС України в Харківській області, що суттєво покращило процеси прогнозування та реагування на кризові ситуації. Пропозиції щодо оновлення індивідуальних профілів ризику для об'єктів критичної інфраструктури враховані при складанні програми підвищення стійкості критичної інфраструктури Харківської області, ініційованої обласною військовою адміністрацією.

Дисертація повністю відповідає встановленим вимогам до робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Робота має чітку структуру: вступ, три логічно пов'язані розділи, висновки та список використаних джерел. Оформлення відповідає вимогам Наказу МОН України від 12.01.2017 № 40. Дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності, без ознак плагіату чи фальсифікації результатів. Основні положення дисертації опубліковані у наукових працях, що свідчить про належну апробацію результатів. Стиль викладу матеріалу науковий, логічний та послідовний, що забезпечує чітке розуміння досліджуваної проблематики та шляхів її вирішення.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Аналіз дисертаційної роботи та супутніх публікацій автора свідчить про повну відповідність встановленим науковим стандартам та вимогам академічної доброчесності. Робота виконана без жодних ознак порушень,

фальсифікації або фабрикації тексту, що підтверджується як внутрішнім рецензуванням, так і зовнішніми перевітками за допомогою сучасних антиплагіатних систем. Дисертація ґрунтується на ретельному аналізі наукових джерел, офіційних нормативних документів та результатів досліджень, що дозволяє забезпечити високу достовірність і обґрунтованість отриманих висновків.

Структура роботи відповідає традиційним вимогам до оформлення наукових досліджень. Вона складається з анотації, змісту, вступу, трьох основних розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Такий послідовний виклад матеріалу забезпечує чіткість логічного ланцюга дослідження та дозволяє легко орієнтуватися в його змісті. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 № 40 (у редакції від 12.07.2019 р.), що гарантує відповідність роботи якості, прийнятій у вищій освіті країни.

Стиль викладу матеріалу є науковим, логічним і водночас доступним для розуміння широкому колу фахівців.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Тим не менш, робота не є досконалою і ідеальною: вона містить положення, які викликають професійну і наукову дискусію:

1) У параграфі 1.1 автор розглядає теоретико-методологічні основи досліджуваної проблематики, однак недостатньо уваги приділяє психологічним аспектам управлінської діяльності в екстремальних умовах. Доцільно було б доповнити теоретичний аналіз розглядом психологічних механізмів прийняття рішень в умовах стресу, інформаційної невизначеності та часових обмежень, що дозволило б поглибити розуміння специфіки публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Варто було б детальніше дослідити вплив когнітивних упереджень на якість управлінських рішень в кризових умовах та механізми їх мінімізації, що збагатило б

теоретичну базу дослідження та підвищило його практичну цінність для підготовки керівних кадрів системи цивільного захисту.

2) Запропонована автором інтегративна модель вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій (параграфи 3.1 і 3.2) становить значний науковий інтерес, однак потребує додаткового обґрунтування механізмів її практичної імплементації з урахуванням існуючих інституційних обмежень. Автор детально описує структурні компоненти моделі, проте недостатньо уваги приділяє питанням поетапного впровадження запропонованих інновацій в умовах обмеженості ресурсів та інституційної спроможності. Варто було б розробити дорожню карту імплементації моделі з чітким визначенням пріоритетних заходів, часових рамок та необхідних ресурсів, що підвищило б практичну цінність дослідження для органів державної влади та місцевого самоврядування.

3) При аналізі зарубіжного досвіду публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій (параграф 2.3) автор детально розглядає моделі, впроваджені в розвинених країнах (США, Японія, країни ЄС), проте недостатньо уваги приділяє досвіду країн з подібними до України умовами – посттоталітарним минулим, обмеженими ресурсами та аналогічними безпековими викликами. Вивчення досвіду таких країн, як Польща, Чехія або країни Балтії, дозволило б виявити більш релевантні для України практики та механізми адаптації.

4) У параграфі 3.1 автор обґрунтовує необхідність впровадження ризик-орієнтованого підходу, проте недостатньо конкретизує механізми стимулювання керівників різних рівнів до його практичного застосування. Враховуючи традиційну схильність українських управлінців до реактивного стилю управління, важливо розробити не лише методологію, але й систему мотивації для переходу до проактивного управління ризиками.

Попри певні зауваження, вони не впливають на загальну позитивну характеристику дисертаційного дослідження. Навпаки, такі коментарі підкреслюють потенціал розширення та поглиблення аналізу, що, зрештою,

стане рушієм ефективнішого використання інноваційних технологій у сфері публічного управління й стимулюватиме подальший розвиток наукової думки в цій галузі.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Кащенко Д.В. «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 – «Публічне управління та адміністрування», охоплює вкрай затребувану тематику. Сформульовані положення мають вагому наукову новизну й практичну значущість, а також не виявляють жодних ознак недотримання академічної доброчесності.

Структура та зміст дистанційної роботи розкривають тему наукового дослідження та відповідає спеціальності 281 – «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022р. «Порядок присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Отже, автор Кащенко Дмитро Валерійович цілком заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за фахом «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент –

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри соціології і
публічного управління, Національний
технічний університет «Харківський
політехнічний інститут»,

Діна ТЕРЕЩЕНКО

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:43:45 21.08.2025

Назва файлу з підписом:

Терещенко_ДА_відгук_офіційного_опонента_на_дис_Кащенко_ДВ.docx.p7s

Розмір файлу з підписом: 50.3 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Терещенко_ДА_відгук_офіційного_опонента_на_дис_Кащенко_ДВ.docx

Розмір файлу без підпису: 33.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ТЕРЕЩЕНКО ДІНА АКРАМІВНА

П.І.Б.: ТЕРЕЩЕНКО ДІНА АКРАМІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2382906943

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 10:43:45 21.08.2025

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000E75024015FEDA505

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.04 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
професору Дунаєву Ігорю Володимировичу,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Рецензія

офіційного рецензента – заступника директора навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктора наук з державного управління, професора **Статівки Наталії Валеріївни** на дисертаційну роботу Кащенко Дмитра Валерійовича «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування»

Обґрунтування вибору теми дослідження

Актуальність теми «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій» визначається як сучасними суспільно-політичними викликами в Україні, так і глобальними тенденціями розвитку систем кризового менеджменту. У дисертації обґрунтовано функціонування органів публічної влади у середовищі постійної загрози кризових явищ, що підтверджується як досвідом пандемії COVID-19, так і російською воєнною агресією, яка спричинила найбільшу гуманітарну кризу в Європі з часів Другої світової війни. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, понад 8 млн українців були змушені залишити країну, ще близько 5 млн стали внутрішньо переміщеними особами (UNHCR, 2023). Це створює безпрецедентне навантаження на систему державного управління і підтверджує необхідність пошуку нових управлінських механізмів.

Європейський вектор інтеграції України також формує потребу у гармонізації державної політики з міжнародними стандартами. Зокрема, Рішення Ради ЄС №1313/2013/EU «Про механізм цивільного захисту Союзу» встановлює принципи колективної безпеки, міждержавної координації та ризик-орієнтованого підходу, які поступово інтегруються в українське законодавство. Недостатній рівень адаптації цих вимог підтверджує необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Таким чином, вибір теми дисертаційного дослідження Кащенко Д. В. зумовлений нагальною потребою України в удосконаленні системи публічного управління в умовах масштабних криз, наявністю вітчизняних законодавчих прогалин і потребою гармонізації з європейськими стандартами, сучасними науковими дискусіями про необхідність впровадження ризик-орієнтованого підходу, інноваційних технологій і проактивних методів управління.

Завдяки поєднанню теоретичного та практичного аспектів тема набуває подвійної значущості як для розвитку науки публічного управління, так і для вирішення прикладних завдань державної політики у сфері безпеки та цивільного захисту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна на тему «Публічне управління в умовах глобалізації» (ДР № 0116U007246). Здобувачем розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо функціонування системи публічного управління в екстремальних умовах. Результати дослідження були інтегровані у звітні матеріали кафедри та використані при розробці навчально-методичного забезпечення дисциплін з проблематики кризового менеджменту та національної безпеки, що підтверджує їх наукову та практичну цінність.

Характеристика основних положень роботи

Дисертаційне дослідження Кащенко Д. В. є цілісною науковою працею, у якій комплексно розглянуто проблематику організації та вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Робота має класичну структуру, що включає вступ, три розділи з висновками до кожного, загальні висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг дослідження становить 247 сторінок, що свідчить про значний масштаб опрацювання теоретичного і практичного матеріалу.

У вступі дисертант обґрунтовує актуальність теми, визначає мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, а також формулює наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Важливо, що вже на початковому етапі роботи окреслено протиріччя між зростаючими потребами суспільства у підвищенні ефективності цивільного захисту та недостатньою готовністю чинної системи публічного управління до реагування на кризові виклики. Це завдання визначило логіку всієї дисертації.

Перший розділ присвячено теоретико-методологічним засадам публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Дисертант здійснив ґрунтовну концептуалізацію цієї категорії як особливого виду управлінської діяльності, яка відрізняється високим рівнем невизначеності, обмеженнями в часі та ресурсах, складною міжвідомчою взаємодією. Автор розкриває сутність публічного управління в екстремальних умовах, визначає його основні принципи та функції, аналізує взаємозв'язок із поняттями «кризовий менеджмент» та «національна безпека». Значну увагу приділено інституційному забезпеченню: досліджено компетенції органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту, виявлено наявні розбіжності у повноваженнях і проблеми координації.

Другий розділ має аналітичний характер і зосереджується на оцінці стану функціонування системи публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні. Дисертант розробив багатовимірну систему критеріїв для оцінювання ефективності управлінських рішень, яка

враховує специфіку різних етапів антикризового циклу – від прогнозування й підготовки до реагування та відновлення. Проведено детальний аналіз нормативно-правової бази у сфері цивільного захисту, виявлено її фрагментарність, неузгодженість підзаконних актів, недостатню адаптацію до міжнародних стандартів. У межах цього розділу здійснено порівняльне дослідження зарубіжного досвіду (країн ЄС, США, Японії тощо), виокремлено позитивні практики, які можуть бути адаптовані до українських реалій, зокрема: створення інтегрованих центрів кризового управління, впровадження системи проактивного аналізу ризиків, широке залучення приватного сектору. Важливим є те, що автор не обмежується простим описом зарубіжних практик, а пропонує механізми їхньої адаптації з урахуванням ресурсних і безпекових обмежень України.

Третій розділ має прикладний характер і присвячений розробці шляхів удосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Центральним результатом цього розділу стала інтегративна модель, розроблена дисертантом, яка поєднує стратегічні напрями (формування державної стратегії, впровадження ризик-орієнтованого підходу, розвиток державно-приватного партнерства, використання інноваційних технологій) та конкретні практичні механізми (оптимізація нормативно-правової бази, модернізація інституційної структури, удосконалення міжвідомчої координації, підвищення кадрового потенціалу). Запропоновані рекомендації мають системний характер, оскільки враховують як наукові концепції управління ризиками, так і реальні потреби органів влади. Автор робить акцент на тому, що ефективність управління у кризових ситуаціях залежить не лише від технічних чи організаційних рішень, а й від формування культури безпеки та підвищення готовності суспільства до взаємодії з державними інституціями.

Таким чином, основні положення роботи Кащенко Д.В. характеризуються логічною послідовністю викладу, комплексним підходом до вивчення проблематики та поєднанням теоретичних, аналітичних і

прикладних результатів. Дисертація не лише узагальнює сучасний стан публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, але й пропонує практичні механізми його вдосконалення, що підвищує значення дослідження як у науковому, так і в прикладному аспектах.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертаційна робота Кащенко Д. В. вирішує комплексну науково-практичну проблему — удосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій шляхом поєднання теоретико-методологічних розробок і прикладних механізмів їх реалізації. Отримані результати мають багаторівневий характер і охоплюють як концептуальні узагальнення, так і практичні рекомендації, що підтверджує цілісність та системність проведеного дослідження.

По-перше, уперше запропоновано авторську інтегративну модель вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, яка поєднує стратегічний та тактичний рівні управління. Стратегічна складова моделі орієнтована на формування державної політики у сфері цивільного захисту (державна стратегія, розвиток державно-приватного партнерства, впровадження ризик-орієнтованого підходу), тоді як тактична спрямована на практичні кроки (оновлення нормативно-правової бази, оптимізація інституційної структури, вдосконалення міжвідомчої координації, підвищення кадрового потенціалу). Її унікальність полягає у поєднанні стратегічного бачення з конкретними механізмами реалізації, що формує гнучку й адаптивну систему управління кризовими ситуаціями.

По-друге, удосконалено систему критеріїв оцінювання ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. На відміну від традиційних методик, які спираються переважно на кількісні показники діяльності органів влади, дисертантом запропоновано багатовимірну модель, що враховує специфіку антикризового циклу (прогнозування, реагування, ліквідація наслідків, відновлення). Це дозволяє здійснювати більш

об'єктивний аналіз діяльності органів влади, урахувати як матеріальні, так і нематеріальні результати, включати показники координації, швидкості прийняття рішень, рівня довіри суспільства.

По-третє, удосконалено механізм впровадження ризик-орієнтованого підходу в систему публічного управління. Дисертант обґрунтовує перехід від реактивної до проактивної моделі управління, яка ґрунтується на систематичному виявленні та оцінці ризиків, розробці сценаріїв їхнього розвитку та планів управління. Важливим є акцент не лише на технічних аспектах оцінювання ризиків, але й на інституційних передумовах (створення центрів аналізу ризиків, підвищення компетентності кадрів, розвиток культури безпеки).

По-четверте, подальшого розвитку дістала концептуалізація публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій як специфічного виду управлінської діяльності. У роботі визначено його ключові риси: необхідність ухвалення критичних рішень у короткі терміни, робота в умовах невизначеності, підвищена відповідальність за суспільні наслідки, інтенсивна міжвідомча взаємодія. Таке уточнене теоретичне визначення поглиблює наукове розуміння природи кризового управління та закладає основу для подальших досліджень.

По-п'яте, суттєвим здобутком є аналіз нормативно-правових засад публічного управління у сфері цивільного захисту. Автор виявив проблеми фрагментарності підзаконних актів, недостатньої гармонізації з міжнародними документами та неповної імплементації положень міжнародних договорів. Наукова новизна полягає у визначенні пріоритетних напрямів модернізації законодавства, спрямованих на підвищення узгодженості та адаптацію до європейських стандартів.

По-шосте, обґрунтовано механізми адаптації зарубіжного досвіду (ЄС, США, Японії та ін.) до українських умов. Автор акцентує, що імплементація міжнародних практик потребує врахування національних обмежень – ресурсних, інституційних та безпекових. Серед найбільш цінних для

адаптації практик визначено розвиток державно-приватного партнерства, створення інтегрованих систем управління кризами, використання сучасних інформаційних технологій.

У своїй сукупності результати дослідження становлять вагомий внесок у розвиток науки публічного управління. Вони забезпечують нове теоретико-методологічне підґрунтя для осмислення феномену управління в умовах надзвичайних ситуацій та пропонують практичні механізми, здатні підвищити стійкість і ефективність державної системи цивільного захисту України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. відзначається високим рівнем наукової аргументованості, що забезпечується як використанням сучасного методологічного апарату, так і залученням різнопланових інформаційних джерел. Обґрунтованість отриманих результатів підтверджується послідовним застосуванням методів системного аналізу, синергетичного та ситуаційного підходів, SWOT-аналізу, логіко-семантичного моделювання, методів порівняльного аналізу та прогнозування. Така методологічна різноманітність дозволила автору комплексно розглянути проблему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій та уникнути однобічності у трактуванні отриманих результатів.

Дисертант ґрунтовно поєднав теоретичні положення з практичними прикладами, спираючись на чинні нормативно-правові акти України, аналітичні матеріали міжнародних організацій, статистичні дані Державної служби з надзвичайних ситуацій, а також на наукові праці провідних українських і зарубіжних учених. Це забезпечило надійність емпіричної бази та підвищило рівень достовірності висновків. Важливо, що дослідження не обмежилось аналізом окремих випадків чи документів, а враховувало широкий контекст функціонування системи цивільного захисту.

Достовірність наукових положень підтверджується результатами апробації дослідження. Основні напрацювання Кащенко Д.В. були представлені на науково-практичних конференціях, де здобули позитивну оцінку фахівців, а також відображені у 6 публікаціях, з яких 4 – у фахових виданнях, що відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Крім того, практична реалізація окремих положень у діяльності Головного управління Національної поліції та Головного управління ДСНС у Харківській області засвідчує їх прикладну значущість і підтверджує, що запропоновані механізми можуть реально підвищувати ефективність роботи органів влади у кризових умовах.

У своїй сукупності наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються логічною взаємопов'язаністю, внутрішньою узгодженістю та повною відповідністю поставленій меті й завданням дослідження. Це дозволяє стверджувати, що робота містить оригінальний авторський внесок у розвиток науки публічного управління та створює міцне підґрунтя для подальших досліджень і практичних інновацій у сфері цивільного захисту.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення результатів дисертаційної роботи Кащенко Д.В. полягає у можливості їх безпосереднього використання в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, які відповідають за сферу цивільного захисту, кризового управління та національної безпеки. Запропоновані у роботі моделі, підходи та рекомендації мають прикладний характер і можуть бути використані як для вдосконалення стратегічних документів державної політики, так і для оптимізації повсякденної управлінської практики.

Насамперед варто відзначити, що авторська інтегративна модель удосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій створює методологічне підґрунтя для формування державних і регіональних програм у сфері цивільного захисту. Вона може слугувати базою для

розробки стратегій і планів дій на випадок виникнення кризових ситуацій, що особливо важливо в умовах воєнних викликів та зростання кількості техногенних і природних катастроф.

Важливим підтвердженням практичної значущості є результати апробації напрацювань дисертанта у діяльності Головного управління Національної поліції в Харківській області та Головного управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України. Це свідчить про те, що запропоновані рекомендації не лише мають теоретичну цінність, а й уже знайшли застосування у практиці органів публічної влади.

Крім того, результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі закладів вищої освіти при підготовці фахівців з публічного управління та адміністрування, цивільного захисту та безпеки. Це забезпечує інтеграцію наукових здобутків у систему підготовки майбутніх кадрів для державної служби та місцевого самоврядування.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота обсягом 247 сторінок відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 (зі змінами від 12.07.2019). Стиль викладу науковий, текст структурований, дотримано принципів академічної доброчесності. Тема роботи повністю відповідає паспорту спеціальності 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Незважаючи на загальну високу наукову та практичну цінність дослідження, викладеного в дисертації Кашенка Дмитра Валерійовича, деякі положення викликають дискусійні зауваження, що потребують додаткового роз'яснення та уточнення.

1. Недостатня увага приділено до фінансово-економічних аспектів управління у кризових умовах. У роботі докладно розглянуто інституційні та організаційні механізми публічного управління в умовах надзвичайних

ситуацій, однак обмежено висвітлено питання фінансування заходів цивільного захисту, зокрема співвідношення витрат і очікуваних результатів від реалізації запропонованих заходів. Це ускладнює оцінку їх економічної доцільності та потенційної бюджетної ефективності.

2. Гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами розкрита неповною мірою. У другому розділі дисертації наведено аналіз нормативно-правової бази, однак недостатньо висвітлено питання інтеграції положень Кодексу цивільного захисту України із законодавчими актами Європейського Союзу. У подальших дослідженнях доцільно ширше розглянути механізми імплементації міжнародних зобов'язань України та практичні бар'єри у цьому процесі.

3. Автор акцентує на організаційно-правових і управлінських механізмах, проте меншою мірою аналізує соціально-психологічні фактори, які істотно впливають на ефективність кризового управління: рівень довіри громадян до органів влади, готовність населення співпрацювати у кризових обставинах, формування культури безпеки. Це знижує комплексність дослідження.

4. Не повністю окреслено кадровий вимір проблеми. У третьому розділі автор зазначає про потребу підвищення професійної компетентності кадрів у сфері цивільного захисту, однак не подає детальної моделі системи підготовки та перепідготовки управлінців у кризових умовах. Зокрема, бракує аналізу сучасних освітніх програм і пропозицій щодо їх адаптації до потреб практики.

Загалом, зазначені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки дисертації, а навпаки, вказують на можливості для подальшого вдосконалення і розширення дослідження, що сприятиме більш ефективному впровадженню інноваційних технологій у систему публічного управління.

Загальні висновки

Представлена дисертаційна робота Кащенко Дмитра Валерійовича на

тему «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій», що подана здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» – є завершеною науковою працею, яка виконана на дуже актуальну тему. Дисертація містить наукову новизну та практичну цінність. Дисертація не містить ознак порушення академічної доброчесності.

Структура та зміст дистанційної роботи розкривають тему наукового дослідження та відповідає спеціальності 281 – «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022р. «Порядок присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор – Кащенко Дмитро Валерійович, заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент

заступник директора
навчально-наукового інституту
«Інститут державного управління»
Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна,
доктор наук з державного управління,
професор

Наталія СТАТІВКА

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 16:40:05 19.08.2025

Назва файлу з підписом: !_Статівка Н.В._Рецензія на дис Кащенко Д.В..docx.p7s
Розмір файлу з підписом: 17.2 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: !_Статівка Н.В._Рецензія на дис Кащенко Д.В..docx
Розмір файлу без підпису: 31.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СТАТІВКА НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

П.І.Б.: СТАТІВКА НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2626200765

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 16:40:04 19.08.2025

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000E59B6901EC566506

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в окремих файлах (CAAdES detached)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.04 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої
ради Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна
професору Дунаєву І.В.,
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

Рецензія

офіційного рецензента – доктора наук з державного управління, професора, завідувача кафедри публічної політики ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна **Дзюндзюка Вячеслава Борисовича** на дисертаційну роботу Кащенко Дмитра Валерійовича «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Актуальність дисертаційного дослідження Кащенко Д.В. визначається тим, що воно спрямоване на формування системного підходу до розв’язання комплексної проблеми — розробки теоретико-методологічних засад та практичних механізмів публічного управління в екстремальних умовах, які характеризуються високим рівнем невизначеності, обмеженістю часу та ресурсів для прийняття рішень.

Емпіричні дані свідчать про зростання кількості надзвичайних ситуацій в Україні протягом останніх років. За статистикою ДСНС, щороку в Україні виникає понад 100 надзвичайних ситуацій різного характеру, які призводять до значних людських жертв і матеріальних збитків. Повномасштабна військова агресія у 2022 році створила безпрецедентну надзвичайну ситуацію загальнодержавного рівня, яка вимагає комплексного застосування методів і

засобів антикризового управління. В цих умовах надзвичайно важливим є формування єдиної концептуальної бази для координації зусиль різних суб'єктів публічного управління — від державних органів до організацій громадянського суспільства та міжнародних партнерів.

Актуальність дослідження посилюється необхідністю інтеграції інноваційних технологій у процеси управління кризовими ситуаціями. Світовий досвід демонструє, що використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, систем моніторингу та раннього попередження, технологій віртуальної та доповненої реальності значно підвищує ефективність прогнозування, запобігання та реагування на надзвичайні ситуації. Для України важливим є саме науково обґрунтоване, але швидке впровадження цих технологій з урахуванням обмеженості ресурсів та специфіки національної системи цивільного захисту. Крім того, досвід подолання наслідків російської агресії актуалізував потребу у розвитку державно-приватного партнерства в цій сфері, що потребує належного наукового обґрунтування та методичного забезпечення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження Кащенко Д.В. інтегроване в загальну наукову розробку кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в рамках науково-дослідної роботи «Публічне управління в умовах глобалізації» (№ 0116U007246). Здобувач виступив ключовим виконавцем тематичного напрямку, пов'язаного з розробкою інноваційних механізмів кризового менеджменту в системі публічного управління. За результатами дослідження автором підготовлено аналітичні довідки та методичні рекомендації, які увійшли до річних звітів кафедри та були використані при підготовці тематичних інформаційних бюлетенів для територіальних підрозділів ДСНС України. Науково-прикладні розробки дисертанта стали основою для оновлення навчально-методичних комплексів дисциплін «Антикризове

управління», «Управління ризиками в публічному секторі» та «Публічне управління у сфері національної безпеки».

Характеристика основних положень роботи

Дисертаційне дослідження Каценка Д.В. вирізняється інноваційним підходом до аналізу проблематики публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. На відміну від більшості робіт у цій сфері, автор не обмежується суто технократичним баченням проблеми, а пропонує міждисциплінарний погляд на взаємодію управлінських, соціальних, технологічних та безпекових аспектів функціонування системи цивільного захисту. Структурно робота складається з трьох розділів, які послідовно розкривають теоретичні засади, аналіз сучасного стану та перспективні напрями модернізації публічного управління в екстремальних умовах.

Змістовним «ядром» першого розділу є авторське переосмислення парадигми антикризового управління через призму теорії складних адаптивних систем. Дисертант відходить від лінійного розуміння управлінських процесів та доводить, що в умовах високої невизначеності ефективне функціонування системи публічного управління можливе лише на основі принципів самоорганізації, розподіленого лідерства та ситуативної координації. Особливу цінність має проведений автором глибинний аналіз взаємозв'язку інституційної спроможності та функціональної гнучкості організаційних структур у контексті реагування на нестандартні кризові ситуації. Запропонована типологія надзвичайних ситуацій за ступенем передбачуваності та масштабом впливу дозволяє диференціювати управлінські підходи залежно від характеру кризи.

Другий розділ репрезентує результати емпіричного дослідження функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України. Використовуючи авторську методику багатопараметричної діагностики, здобувач не лише ідентифікує «больові точки» системи (недостатня міжвідомча координація, брак ресурсного забезпечення, нерозвиненість превентивних механізмів), але й виявляє причинно-наслідкові зв'язки між ними. Заслговує на

увагу проведений компаративний аналіз нормативно-правового забезпечення галузі, який демонструє як прогресивні новації (інтеграція з європейськими системами раннього оповіщення), так і регуляторні прогалини (відсутність чітких механізмів державно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту).

Найбільш інноваційним є третій розділ, де автор виходить за межі традиційних підходів та пропонує інтегративну модель вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Ця модель поєднує стратегічне бачення (розробка державної стратегії, інтеграція в систему національної безпеки) з тактичними інструментами (впровадження ризик-орієнтованого підходу, використання інноваційних технологій) та інституційними рішеннями (модернізація організаційної структури, вдосконалення механізмів координації). Особливу увагу приділено цифровій трансформації процесів управління кризовими ситуаціями – від систем моніторингу та раннього попередження до віртуальних тренінгових платформ для підготовки персоналу.

Прикладна цінність дослідження підсилюється детальним аналізом механізмів розвитку державно-приватного партнерства у сфері цивільного захисту. Автор не обмежується загальними рекомендаціями, а пропонує конкретні організаційно-правові форми такого партнерства, моделі фінансування спільних проектів та механізми забезпечення їх прозорості. Заслуговує на увагу запропонований інструментарій впровадження ризик-орієнтованого підходу, який включає методики ідентифікації та оцінки ризиків, алгоритми прийняття рішень в умовах невизначеності та програми розвитку відповідних компетентностей персоналу.

Практична значущість результатів дослідження підтверджується їх апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях, публікацією у фахових виданнях, а також впровадженням окремих елементів запропонованої моделі в діяльність територіальних підрозділів Національної поліції в Харківській області і ДСНС України. Розроблені автором методичні

рекомендації можуть бути використані органами публічної влади при формуванні та реалізації політики у сфері цивільного захисту, розробці програм підвищення готовності до надзвичайних ситуацій та планів реагування на кризові явища.

Найважливіші наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертаційне дослідження Каценка Д.В. представляє комплексне вирішення актуального науково-практичного завдання – теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Робота набуває особливої ваги в контексті безпекових викликів, з якими зіткнулася Україна протягом останнього десятиліття, включаючи пандемію COVID-19 та широкомасштабну військову агресію. Автор досягнув поставленої мети через системне дослідження теоретичних, методологічних та прикладних аспектів функціонування системи публічного управління в екстремальних умовах.

Першим результатом дослідження (категорія новизни «уперше») є розробка інтегративної моделі вдосконалення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлена у підрозділі 3.1. Ця модель вирізняється своєю комплексністю та практичною спрямованістю, пропонуючи органічне поєднання стратегічних напрямів (розробка державної стратегії, інтеграція в систему національної безпеки, впровадження ризик-орієнтованого підходу) та конкретних практичних заходів (оптимізація нормативно-правової бази, модернізація інституційної структури, вдосконалення механізмів координації). Особлива цінність моделі полягає в її адаптивності до різних типів надзвичайних ситуацій та можливості масштабування залежно від доступних ресурсів.

Другим вагомим науковим здобутком (категорія новизни «удосконалено») є розробка багатовимірної системи критеріїв оцінки ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, детально представлена у підрозділі 2.1. Автор пропонує інноваційний підхід, який структурує оцінювання за етапами антикризового циклу та забезпечує збалансоване врахування кількісних

і якісних показників. Особливістю цієї системи є її здатність враховувати не лише безпосередні результати реагування, але й довгострокові наслідки управлінських рішень, що дозволяє більш об'єктивно оцінювати ефективність антикризового менеджменту.

Третім значущим результатом (категорія новизни «удосконалено») є розробка механізму впровадження ризик-орієнтованого підходу в систему публічного управління, який розкрито у підрозділі 3.1. Автор пропонує комплексний механізм, що включає систематичну ідентифікацію, аналіз та оцінку ризиків, розвиток системи раннього попередження та формування культури безпеки. У висновках дисертації обґрунтовано, що такий підхід дозволяє перейти від реактивного до проактивного управління, значно підвищуючи здатність системи запобігати виникненню кризових ситуацій або мінімізувати їхні наслідки.

Четвертим результатом (категорія новизни «дістало подальшого розвитку») є поглиблення концептуального розуміння сутності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій як специфічного типу управлінської діяльності, представлене у підрозділі 1.1. У висновках дослідження чітко артикульовано, що його відмінними рисами є: здійснення в ситуації високої невизначеності, необхідність ухвалення критичних рішень в умовах обмеженого часу, підвищена міжвідомча взаємодія та використання специфічних методів управлінського впливу. Це теоретичне узагальнення створює міцне підґрунтя для подальших досліджень у цій сфері.

П'ятим важливим науковим внеском є обґрунтування механізмів адаптації зарубіжного досвіду до українських реалій, детально проаналізоване у підрозділі 2.3 «Зарубіжний досвід публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». Автор продемонстрував, що ефективно запозичення кращих практик публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій можливе лише за умови їх критичного осмислення та адаптації до національних особливостей. У висновках роботи наголошується на необхідності врахування обмеженості ресурсів, особливостей інституційного середовища та поточних викликів

національній безпеці України при інтеграції зарубіжних підходів.

Шостим вагомим результатом є методичний підхід до впровадження інноваційних технологій у систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, викладений у підрозділі 3.2 «Практичні заходи з підвищення ефективності публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». У дисертації визначено пріоритетні напрями застосування технологій та обґрунтовано необхідні умови для їх ефективного впровадження, включаючи забезпечення інформаційної безпеки, формування нормативно-правової бази та розвиток відповідних компетентностей персоналу.

Сьомим результатом є практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів міжвідомчої координації та взаємодії в системі публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлені у підрозділі 3.2 та підрозділі 1.3 «Інституційне забезпечення публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій». У висновках дисертації наголошується на необхідності створення ефективних координаційних центрів, розробки єдиних стандартів та протоколів дій, запровадження інтегрованих інформаційних систем та регулярного проведення спільних навчань.

Комплексний характер отриманих результатів забезпечує їх високу практичну цінність для модернізації системи публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій в Україні, підвищення її ефективності, стійкості та готовності до сучасних викликів і загроз.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Аналіз двох анотацій, тексту дисертації та змісту фахових публікацій дисертанта дає мені змогу зробити висновок про достатню наукову обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих у результаті проведеного дослідження. Усі наукові положення, висновки та рекомендації належним чином обґрунтовані та підкріплені теоретичними положеннями. Вони відповідають меті та завданням дисертаційної роботи, що забезпечується

адекватністю обраних для дослідження методів. Вірогідність наукових результатів та висновків дисертаційної роботи забезпечується достатнім рівнем апробації та високим рівнем наукових видань, в яких опубліковано результати дисертаційного дослідження.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження

Результати дисертаційного дослідження Каценка Д.В. мають практичну значущість для модернізації системи публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій. Запропонована інтегративна модель та розроблені методичні рекомендації можуть безпосередньо використовуватись органами державної влади та місцевого самоврядування при формуванні та реалізації політики у сфері цивільного захисту, розробці програм, проведенні оцінки ризиків та планування заходів з підвищення готовності до надзвичайних ситуацій.

Практична цінність дослідження підтверджується успішним впровадженням його результатів у діяльність Головного управління Національної поліції України в Харківській області. Зокрема, у період з січня по червень 2024 року було впроваджено комплексну систему підвищення ефективності діяльності підрозділів поліції в умовах надзвичайних ситуацій. Запропонована дисертантом інтегрована система координації дій, що поєднує інформаційно-аналітичні інструменти з програмою спеціалізованої підготовки співробітників, дозволила скоротити час реагування підрозділів поліції на надзвичайні ситуації в середньому на 13-14%, підвищити рівень координації із суміжними службами на 10% та покращити рівень практичної підготовленості особового складу мінімум на 15%.

Не менш вагомим є впровадження результатів дослідження в діяльність Головного управління ДСНС України в Харківській області. Розроблена дисертантом ризик-орієнтована система публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій була врахована при формуванні оновленого плану заходів на 2024-2025 рр. Розроблені рекомендації щодо оновлення

індивідуальних профілів ризику для територій та об'єктів критичної інфраструктури Харківської області були враховані при складанні програми підвищення стійкості критичної інфраструктури, ініційованої Харківською обласною військовою адміністрацією.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора не виявив порушень академічної доброчесності, елементів фальсифікації чи фабрикації тексту. Дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності, без ознак порушень, фальсифікації чи фабрикації результатів. Дисертація має традиційну структуру і включає анотацію, зміст, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, що відповідає вимогам до оформлення таких робіт.

Зміст дисертації повністю відповідає заявленій темі та спеціальності 281 – «Публічне управління та адміністрування». У роботі чітко сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано актуальність та наукову новизну отриманих результатів. Методологічний апарат дослідження відповідає сучасним вимогам до наукових робіт у галузі публічного управління та адміністрування. Автор демонструє високий рівень володіння науковим категоріальним апаратом, здатність до аналітичного мислення та обґрунтування власних висновків.

Стиль викладу матеріалу науковий, логічний, послідовний та зрозумілий. Робота написана грамотною науковою мовою, що забезпечує адекватне сприйняття складного теоретичного матеріалу. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 № 40 (у редакції від 12.07.2019 р.). Список використаних джерел оформлено відповідно до чинних стандартів.

Основні результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях та опубліковані у фахових виданнях, що відповідає вимогам щодо оприлюднення наукових результатів. Публікації автора повною мірою відображають ключові положення

і висновки дисертації. Зазначене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження Кащенко Д.В. відповідає встановленим вимогам та є завершеною самостійною науковою працею, яка вирішує важливе науково-практичне завдання в галузі публічного управління та адміністрування.

Стиль викладу матеріалу науковий, логічний, виважений та зрозумілий. Дисертація читається легко, викликає зацікавленість досліджуваною проблематикою.

Дотримання академічної доброчесності.

За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено. Елементи фальсифікації чи фабрикації тексту в роботі відсутні.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження у цілому, хотів би відзначити деякі дискусійні положення та висловити зауваження:

1. При розгляді питань впровадження інноваційних технологій у систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій (параграф 3.2) автор детально описує технологічні рішення, але не повністю розкриває питання підготовки персоналу до їх використання. Доцільно було б запропонувати програми навчання та підвищення кваліфікації, що дозволили б працівникам органів влади та підрозділів ДСНС ефективно використовувати нові технології в умовах стресу та обмеженого часу.

2. У параграфі 3.3 автор визначає ключові показники успішності впровадження запропонованої моделі, проте недостатньо уваги приділяє механізмам моніторингу цих показників та коригування програми реформ у разі відхилення від запланованих результатів. Розробка системи моніторингу та оцінки прогресу впровадження запропонованих інновацій підвищила б практичну цінність дослідження.

3. У дисертації недостатньо розкрито питання горизонтальної

координації між різними органами публічної влади в умовах надзвичайних ситуацій. Хоча в параграфі 1.3 автор аналізує інституційну структуру, проте доцільно було б детальніше розглянути механізми оперативної взаємодії між органами влади одного рівня, особливо на міжвідомчому та міжрегіональному рівнях, що має ключове значення для ефективного реагування на масштабні кризи.

4. Механізм впровадження ризик-орієнтованого підходу в систему публічного управління в умовах надзвичайних ситуацій, представлений у параграфі 3.1, є теоретично обґрунтованим, проте потребує конкретизації методології оцінки ризиків з урахуванням специфіки різних типів надзвичайних ситуацій. Автор пропонує комплексний механізм, що включає систематичну ідентифікацію, аналіз, оцінку ризиків та розвиток системи раннього попередження, однак недостатньо деталізує методики кількісної оцінки ймовірності та наслідків потенційних загроз, особливо в умовах високої невизначеності. Доцільно розробити специфічні матриці ризиків для різних категорій надзвичайних ситуацій (природного, техногенного, соціально-політичного характеру) з визначенням порогових значень, що вимагають активації відповідних протоколів реагування.

Проте, дані дискусійні положення та зауваження не знижують позитивної оцінки дисертаційної роботи, а навпаки надають змогу розглянути нові напрями вдосконалення і деталізації ключових аспектів дослідження, що створює підґрунтя для поглибленої наукової рефлексії та істотно сприяє прискоренню впровадження передових технологій в практику публічного управління, підвищуючи загальну результативність і актуальність дослідження.

Загальний висновок.

Представлена Кащенком Дмитром Валерійовичем дисертаційна робота «Публічне управління в умовах надзвичайних ситуацій» є завершеною науковою працею, що містить наукову новизну та має практичну цінність. В дисертації відсутні порушення академічної доброчесності.

Структура та зміст дисертаційної роботи повною мірою розкриває тему наукового дослідження, відповідає спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування та вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій», постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Виходячи з цього вважаю, що Кащенко Дмитро Валерійович цілком заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент –
доктор наук з державного
управління, професор, завідувач
кафедри публічної політики ННІ
«Інститут державного управління»
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Вячеслав ДЗЮНДЗЮК

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 23:41:46 14.08.2025

Назва файлу з підписом: Дзюндзюк_ВБ_рецензія_на_дис_Кащенко_Д_В_.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 182.6 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Дзюндзюк_ВБ_рецензія_на_дис_Кащенко_Д_В_.pdf
Розмір файлу без підпису: 188.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ДЗЮНДЗЮК ВЯЧЕСЛАВ БОРИСОВИЧ

П.І.Б.: ДЗЮНДЗЮК ВЯЧЕСЛАВ БОРИСОВИЧ

Країна: Україна

РНОКПП: 2491611237

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 23:41:43
14.08.2025

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000ACFB6801663C6406

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.04 13:00